

נקודה למחשבה

פרשת פקודי

חידה:

למה לחפש את העלון, כשאפשר לקבל אותו ישירות למייל? Nekuda52@gmail.com נקודה למחשבה...

גליין מס' 305 Nekuda52@gmail.com

להצמיח ישועה

כבר מגיל קטן, אבא ואמא חינונו אותנו כילדים להגיד "תודה", וזהו מכללי הנימוסין - להודות לכל מי שהיטיב או סייע לנו. אם כן, אין ספק שמדרכי הנימוס, להודות לבורא עולם שמרעיף עלינו רק חסדים גמורים, ועוד שהם אינם פוסקים... אלא שהמציאות שונה - בפועל, שוכחים להודות לבורא יותר מאשר לבני אדם... מדוע? כי ישנם גורמים המעכבים אותנו מכך...

נתחיל במעכב הראשון, שקוראים לו 'הרגל'... הקשיבו לסיפור... החסיד המפורסם רבי שמואל מונקעס זצ"ל נכנס פעם לבית המדרש ושמע את מלמד-התינוקות מכריז בחיידר את הפתיחה למסכת בבא

מציעא: "שנים אוחזין בטלית, זה אומר אני מצאתיה וזה אומר אני מצאתיה, זה אומר כולה שלי וזה אומר כולה שלי", ניגש אליו ר' שמואל ושאל: "והרי בסוף ה'הלל' גם כן כופלים את פסוקי הוהדיה "אודך כי עניתני... פעמיים וכו', והנה בסידורים הדפיסו את הפסוקים הללו בפעם השניה באותיות קטנות, והנה לעומת זאת במשנה שכפל התנא את טענות הצדדים 'זה אומר... זה אומר...!', לא הקטין המדפיס את הכתב בפעם השניה?" המלמד התפלא על השאלה, ולא הבין לאן נוטה כוונת הצדיק.

ור' שמואל לא חסך את התשובה הנוקבת - "בנידון במשנה - הרי הראשון זועק בכל כחו 'כולה שלי' והשני לעומתו 'אתה טועה, אלא כולה שלי' ושוב שניהם צועקים בכל כוחם 'אני מצאתיה' זה לעומת שכנגדו, לכן ראוי לכתוב את כפל הטענות בכתב גדול, שהרי נאמרו באותו כח... אבל בפסוקי ההודאה שבהלל - דרכו של עולם היא, שבפעם הראשונה (כמו ביום א' של חנוכה), מודים בקול רם בצהלה ורינה 'זה היום עשה ה' נגילה ונשמחה בו',

אבל כבר בפעם הבאה, למחרת - ההתלהבות דועכת והקול נחלש... על כן הם נדפסו באותיות קטנות...

דהיינו, ההרגל הוא שמקטין את גודל ואיכות ההודאה להקב"ה, אמנם 'ההרגל עושה את שלו' אבל אנו צריכים להיזהר לעשות את שלנו...

וצריך להיזהר כי ההרגל מבלבל...

אדם אחד התעורר בבוקר והביט בחלון. להפתעתו, הוא רואה שני עובדי-עירייה, כאשר הם עומדים בגינה הסמוכה לביתו, האחד חופר בור באדמה והשני מכסה אחריו את הבור... האיש חשב לעצמו: "זאת עירייה?! בשביל מה אני משלם ארנונה?"...

מיד הוא התקשר לעירייה לדרוש ולחקור בדבר, ושם לא איחרו להגיב: "בדרך כלל, יש שלושה פועלים - האחד חופר, השני מניח את השתיל,

והשלישי מכסה... אבל מה נעשה, שהיום אותו עובד שמניח את השתיל לא הגיע! ואי אפשר שהאחרים יפסיקו לעבוד?!..."

כי בכח ההרגל לבלבל, ואפילו לטשטש את מטרת התפקיד...

אם כן, אנו 'בין הפטיש לסדן'...

מצד אחד חובה על האדם להודות על חסדי ה' שמרעיף עלינו בלי הפסקה, ומאידך טבע האדם להתרגל לטובות ולהרפות בעוצם ההודאה עליהם...

עוד מצינו מעכב נוסף, ו'גלות' שמו...

בכדי לדעת על מה להודות - חובה להתבונן ולראות את הטובות שהקב"ה מעניק לי - שזה קשה מאוד...

ובפרט בזמננו ש'תכפו הצרות ורבו הגלויות' (סו"ד קפ), קשה שבעתיים להודות, שהרי קודם כל יש להתגבר ולא להתלונן כלפי שמיא על הצרה והקושי שאופף אותנו, ורק אחר כך אפשר לנסות להודות...

כן מצינו, שבתחילת גלות בבל שאלו אבותינו "אִיךָ נְשִׁיר אֶת שִׁיר ה' עַל אֲדָמַת נְכַר?" (תהלים קל"ד) - איך נוכל להמשיך להודות ולשיר לה' מתוך קושי, מתוככי הגלות?! כי במצב כזה, קשה להודות פי כמה וכמה...

יודעים מה?? גם אם יתגבר האדם ויתאמץ - אולי הוא יודה 'בפה', מן השפה ולחוץ... אבל הודיה 'בלב שלם' - מאן דכר שמה? מי חושב על זה בכלל?

הרי ההודאה צריכה להיות מושלמת - וזה אחד

הטעמים שחז"ל לא תיקנו להזכיר את חנוכה בברכת מעין שלוש - להורות לנו שאי אפשר להודות 'בקיצור' או רק 'מעין' [דוגמת מעין שלוש - שהיא קיצור ומעין ברכת המזון], אם כן, הקושיה זועקת - איך אפשר לבצע את המוטל עלינו להודות ולהלל לבורא עולם מכל הלב כאשר ההרגל והגלות נגדנו?

וזו קושיה שחייבים לענות עליה, כי ההודאה היא חובה...

שהרי חכמי הדורות הפליאו לומר - שלא רק מדרכי הנימוס יש להודות לבורא, אלא שזהו תכלית היהודי וחובה המוטלת עליו.

בין החכמים הללו נימנה הרמב"ן שכתב ש"אין א-ל עליון חפץ בתחתונים מלבד שידע האדם ויודה לאלוקיו שבראו" (סוף פר' בא),

וכן רבינו יונה בשערי תשובה (שער ג, י"ז), ובספר החרדים (פי"ט, כ"ג) חידש שחיוב ההודאה נלמד מקל וחומר - שהרי אם נצטוינו מהתורה לזכור

מאמרי חשיבה סזויות מעניינת על אמונה ונסיגות החיים

החסדים שנעשו לאבותינו ולהודות עליהם, כל שכן שכל אחד מישראל חייב לזכור החסדים הנעשים תמיד לכלל ישראל, ובפרט החסדים שגמל לו ה' יתברך מעת שיצרו בבטן אימו...

אולי לא שמעתם על כך... מדינת ישראל שלחה סיוע הומניטרי (מלאי תרופות גדול) לאיזורים מוכי רעב באפריקה, גולות, כמסות, סירופ וכדו'. הפלא הוא, שאחרי חודש החוזרו כל התרופות לישראל. שר החוץ לא הבין למה זה קרה, עד שהוא בירר ומצא את הסיבה - פשוט היה כתוב בהוראות התרופה: "לקחת אחרי הארוחה..."

דהיינו, "הוראה" היא למי שיכול לעמוד בה... על כן מתעצמת הקושיה - איך הבורא מצפה מהאדם להודות לו, כאשר הוא מציב אותו במציאות שמונעת זאת ממנו?

והתשובה יפהייה... "טוב להדות לה" (תהלים צב, ב) - למה התכוון דוד המלך? כל בני האדם נבראו עם טבע מולד, והוא לרצות ולרדוף 'טוב' - שיהיה טוב בבית, טוב בעבודה, כולל, בזוגיות, בחינוך הילדים, בפרנסה, בבריאות, בקיצור 'טוב' על כל המשתמע מכך, אומר נעים זמירות ישראל: "טוב, להודות לה" - אדרבה, דוקא כשקשה לך, ואתה מחפש טוב באמת - תודה לה, ויגיע ה'טוב'...

וההסבר לכך הוא פשוט ביותר - אדם כזה, שלא משגיח על ההסתרה בה הוא נמצא, כגון שלא הולך לו בעבודה - השעות 'תקועות', הבוס כבר לא מתחשב בו, השכר לא משקף את המאמץ...

לא הולך לו בלימודים - הוא מקבל 'בלק-אאוט' במבחן, ולא עומד בהספקים...

לא זורם לו בשלום בית - בן־בת הזוג כל הזמן מחמיץ לו פנים, לא משתף בחיי היומיום, לא מרוצה ורק מתלונן...

לא בחינוך, לא בבריאות, לא בפרנסה...

ולמרות ההסתרה הגדולה הוא לא מתרגש, אלא מודה על חסדי ה'... אדם כזה, הקב"ה נוהג כלפיו מידה כנגד מידה, שגם אם לפי מצבו הרוחני לא מגיע לו, ואף שאין לו זכויות מספיק - הקב"ה מלמד עליו זכות, מתעלם מחסרונותיו, ומוצא שבחים לומר עליו, ועל ידי זה הוא מצמיח לו ישועה...

דהיינו, ההודאה לה' היא שמביאה את הישועה...

היא שפותחת בפניו את כל המחיצות, הווילונות והמסכים, ומקרבת אותו לעמוד ממש מול ה' יתברך, ואז מגיע לאדם טוב, שנאמר "וַאֲנִי קָרַבְתִּי אֲלֹקִים לִי טוֹב" (תהלים ענכח, ו). וכן נאמר "וַיִּקְרַח אֶת פְּנֵי פְתוּחָהּ" (תהלים צה, ב) - בכדי לזכות למצב של הארת פני ה' אליו, יש להקדים תודה.

ולכן תיקנו חז"ל את ברכת כהנים בתפילת העמידה אחר ברכת ההודאה - כי ההודאה היא שגורמת לברכה לבוא.

לא בכדי, חג החנוכה יוצא באמצע החורף, שהלילות ארוכים, וההדלקה מתבצעת דוקא בעת החושך - כי הכח של חנוכה הוא לראות הניסים והחסדים גם בתוך ההסתרה ולהודות על כך...

כעת, שאנו יודעים שדוקא ההודאה שמתוך האפילה היא שתביא לישועה הגדולה ולהיחלץ מהמשבר, וכן היא קיום חובת האדם בעולמו - ממילא קל יותר להודות בלב שלם בדרגה הגבוהה של "אוֹרְהָ ה' ה' כָּל לַבָּב" (תהלים קיא, א)... [ולא נאמר "בכל לב", ללמדך שיש להודות בשני יצריך, יצר הטוב ויצר הרע (רש"י דברים נוה)]. דהיינו, גם כשלא מסתדר לך וקשה לך להשלים עם המציאות ועם אורח החיים שלך, והיצר מנסה להתסיס אותך - עדיין חובה עליך לפתוח פיך, ולהודות ליוצר-כל המושך בחוטים מלמעלה, וקובע את כל מהלכי המשחק... ושוב, דע לך שדוקא הודאה זו מתוך החושך היא שתוציא אותך מן המיצר, שנא' "אוֹדֶךָ כִּי עָנִיתָנִי (מלשון עניו) - וַתֵּהִי לִי לְיִשׁוּעָה!" (תהלים קיח, א).

בגדי כמורה

ר' חיים מצאנז ז"ע הגיע פעם לעיירה אחת ועשה בה את דרכו ברגל בליווי תלמידיו. והנה הוא נעצר ליד אחד הבתים והכריז: "ריח גן-עדן נודף מאן! חייב אני להיכנס לבית הזה!". הייתה זו דירתו של ר' פסח, שהיה גבאי-הצדקה של העיירה. הם דפקו בדלת, ור' פסח פתח. ר' חיים נכנס לדירה, ומבלי לדבר, הוא התחיל להסתובב בתוכה. הוא הריח בכל פינה ופינה, עד שהוא הגיע ליד ארון

אחד, הוא נעצר לידו וקרא: "מהארון הזה אני מרגיש את ריח הגן-עדן שעלה באפי!". ר' חיים ביקש מיד לפתוח את הארון, ובעל הבית הנבוך עמד תוהה ומשתאה... מצד שני, הלא מדובר ברבי חיים מצאנז, גדול הדור. ממילא הוא לא סרב ועשה כמצוות הרב, פתח את הארון והתחיל לרוקן אותו מכל מה שהיה בתוכו, בגדים שבלו, סמרטוטים וכיו"ב, עד שלפתע נפלו בגדים של כומר... וכאן רבי חיים הכריז: "הנה, הנה, מהמלבוס הזה עולה ריח גן-עדן! אנא, ספר לי מה הענין?". ר' פסח היה מעט בהול, הוא חשש שמא רבי חיים מתכוון לנוזף בו על שהוא מחזיק בביתו בגד של כומר, אלא גם לזאת הוא לא יכל לסרב, ופתח את סיפורו: "אני-אמר ר' פסח - הנני גבאי הצדקה בעיירה, ויש לי תכנית קבועה, אני מסובב את כל העיירה. עובר מאיש לאיש ואוסף את הכסף הדרוש לצרכי הצדקה. באחת ממסעות הצדקה שלי בעיר, השלמתי את המלאכה וחזרתי לבית-וּפְתַאֵם אני מוצא בפתח ביתי אדם שבוכה: "ר' פסח, אני בצרה גדולה! החובות מעיקים, הנושים עומדים עלי, ואני מוכרח להשיג עתה סכום כסף, ואם לא כן אני אבוד!". ענית ואמרת לי: "יקירי, אני מבין שאתה צריך, אבל למה באת כל כך מאוחר? הלא רק עכשיו סובבתי את כל העיירה, ביקרתי אצל האנשים, לאן אלך עוד פעם? אחפש אנשים חדשים?", היהודי לא התייחס והתייפח בככי מר: "אווה לי, אין לי חיים, אין לי מזל!". הרהרתי לעצמי- 'היהודי בוכה כל כך על מזלו המר, כנראה שזה באמת שוב פיקוח נפש. אלך שוב לאסוף, מה כבר יכול לקרות?' ואמנתי, הלכתי, ביקרתי שוב אצל האנשים, ואמרת לי לכל אחד: "אתה צודק, הייתי כבר אצלך קודם לכן, אבל בביתי יושב יהודי ובוכה בדמעות שלישי על צרתו, מה לעשות לו? אתה מעדיף שהוא יבוא ויבכה לך כאן?". כך, איפוא, הצלחתי לאסוף סכום כסף, כל אחד נתן, אמנם היו כאלה שנאנחו, אבל נתנו, ואז חזרתי לביתי... כאשר נתתי לאיש את הכסף, הוא חיבק ונישק אותי, לא היה קץ לאושרו, ויצא מביתי שמח וטוב לב. אבל, לא עברו עשר דקות, ושוב דפיקות בדלת, עוד יהודי נוקק בא וזועק: "הצילו, המצב אצלי גורא ואיום, פיקוח נפש ממש!". מיד ענית לו: "מכובד, יקירי, עתה כלו כל הקיצין... מה אתה רוצה, שאלך פעם שלישית באותו ערב, הלא יסלקו אותי מהבתים!". אלא שכל טענותי ונימוקי לא הועילו מאומה. האיש ישב ובכה, נאנח וגנח. לבי נשבר בתוכי ונקרע לגזרים. ולא ידעתי לשיט עצה בנפשי, והוא עוד מוסיף וקורא לעומתי: "אם לא תציל אותי- דע לך, שאני מחוסל לגמרי ואין לי עוד תקומה!". אני חוזר ואומר לו: "הלא אתה בעצמך מבין שאי אפשר לבוא לאנשים שלוש פעמים באותו לילה? אינך מבין ששורקו אותי מהמדרגות? אן, אן הלה לא יותר, וכך נמשך הדו-שיח בינינו. לפתע, עלה במחוי רעיון מוזר- ליד ביתי הייתה מסבאה, בה התלקטו מידי לילה בחורים פוחזים וריקים, שתו לשכרה ובילו זמנם בכל מיני משחקים. אלך לשם ואנסה את מזלי, אולי אצליח פעם להוציא מהם כסף לצרכי צדקה. הם אולי ילעגו לי, אולי ישחקו עלי, אבל אני צריך לנסות. אפילו אגער בהם על שהם מכלים את זמנם וממונם לריק ולהבל, ובו בזמן יש יהודי הנאנק בצרותיו וייסוריו... נכנסתי למסבאה, ומיד מקדמות את פניי קריאות צוהלות ומחייאות כפיים: "הוא חזר שוב. מה יש, שוב צדקה? עוד פעם כסף?". אמנם כן, כבר הייתי כאן בסיבובים הקודמים, להתרים את בעל המסבאה, אך הפעם רצוני לבקש מהם. כשהם צעקו לעומתי- אני החורתי, אבל לא ויתרתי ופניתי למיוחד שבהם, בנו של הגבאי. אלא שהוא פרחח לא קטן, ואז הוא אמר לי: "שמע ר' פסח, אני מוכן לתת לך משימה תמורת הכסף... אנו נלביש אותך מלבושי כמורה, ואנחנו נעבור בכל חוצות העיירה, אתה תהיה לבוש בבגד הכמורה ואנחנו נלווה אותך בתהלוכה ונתופף בפחים, עשה זאת- ואתן לך את כל הסכום הדרוש!". והנה הסכמת, תמורת שלושה רובל... והמסע יצא לדרך... עמדתי וחשבתי לעצמי 'איזה רעיון מטורף ושגעוני, פסח, גבאי הצדקה של העיירה, יעבור בכל חוצות העיירה, לבוש בגדי כומר, עם פוחזים וריקים שהולכים אחריו בתהלוכה, בסוף יאמרו שהשתגעתי, מאידך, מנין אקח שלושה רובלים? איך אצליח לאסוף סכום כה גדול? הלא תמורת הביזיונות אציל נפש אחת מישראל? ולכן לא חזרתי בי מהחלטתי... הבחור הביא את הלבוש, התעטפתי בבגדים וכולם התפקעו מצחוק. הם הכינו פחים ומקלות, ויצאנו לרחוב... הבחורים נתנו קולם בזמר, מכל הגזזטראות יצאו אנשים והתבוננו במחזה המטורף הזה, כולם צחקו ותמהו גם יחד: "מה קורה כאן? הן לא פורים היום, א"כ הגבאי צדקה השתגע!". וכך אנחנו עוברים את כל העיירה כולה, וברגע שסיימנו- הוא העניק לי את הסכום ואמר: "הבטחתי ואני מקיים, ובנוסף לך, הא לך גם את בגד הכמורה הזה במתנה!". כאשר פשתי מעלי את הבגד הזה ולקחתי לדי, הרהרתי בנפשי- סוף כל סוף, הודות לבגד הזה זכיתי והחייתי יהודי, לכן אתן אותו במשמרת, אשמור אותו לעולמים. כשר' חיים מצאנז שמע את הסיפור הזה, זלגו דמעות מעיניו, ואמר: "עשית דבר נכון! אבל זכור וצווה לבניך, שבגד זה יהיה התכריכים שלך, וכך שום מלאך חבלה לא יוכל לגשת אליך! וכך הווה, כעבור שנים רבות סיפרו, כי הממשלה הפולנית החליטה לסלול כביש במקום שבו עמד בית הקברות של אותו גבאי צדקה, ובגלל זה נאלצו לפנות את הקברים ולהעביר את עצמות המתים למקום אחר. והנה... כאשר הגיעו לקיברו של ר' פסח- הם מצאו אותו שלם... למעט רגל אחת שהייתה רקובה, ומדוע? מפני שמבגדי הכומר היה חסר מכנס אחד, שלא כיסה את הרגל, לכן זו הרגל נרקבה, אבל כל שאר גופו- נשאר בשלימות גמורה!... (שאל אביך ויגיד) דוקא מאחורי קושי גדול- מסתתרת ישועה גדולה... אז אל תוותר!!!"